

Reflexions sobre la situació actual del Notariat

Honorio Romero Herrero

Notari de Saragossa i Exdegà del Col·legi de Notaris d'Aragó

Són molts els temes que dia a dia sorgeixen en l'esdevenir de la corporació notarial. I la importància d'aquests temes ha de calibrar-se amb *summa cautela*, a fi de determinar si són essencials per a l'exercici de la funció notarial o simplement afecten aspectes que, tot i ser importants, resulten de grau menor. Barrejar uns amb uns altres, no distingir ni establir l'ordre amb què hem d'enfrontar-nos-hi i plantejar-ho tot alhora pot emascarar l'essencial amb l'accidental i la dificultat per aconseguir una solució ordenada augmenta.

Hi ha problemes que el transcurs del temps ens ha presentat amb una evidència major que quan ens hi enfrontem en el seu inici. **El transcurs del temps ens situa en un observatori que ens permet examinar els fets amb més claredat i amb diferents perspectives** que quan vam fer l'anàlisi en el moment de produir-se els esdeveniments, immersos

en les circumstàncies en què se'ns van presentar. Quan surts de la situació, l'observatori —la perspectiva— és millor. A mi, que sóc un gran aficionat a la física, m'encanta l'exemple de l'observació de l'espai: quan el telescopi Hubble, en una operació conjunta de la NASA i de l'Agència Espacial Europea, l'any 1990, va ser llançat fora de l'atmosfera terrestre, a 593 km sobre el nivell del mar i a una velocitat de 28.000 km/h, les imatges que va captar van ser i segueixen sent espectaculars, i tot perquè el punt d'observació fora de l'atmosfera terrestre està lliure de contaminació, tot clar i serè, ja que han quedat eliminats els efectes de les turbulències atmosfèriques.

Reflexionar en aquest moment sobre les qüestions més importants a les quals s'enfronta la professió notarial resulta imprescindible. **Com la societat en general, estem immersos en el remolí de la crisi econòmica** i qualsevol anàlisi que

fem es veurà afectada, ineludiblement, pel temps i les circumstàncies actuals.

Per això, al meu entendre, hi ha una sèrie de qüestions en què els nostres màxims representants han de concentrar, a dia d'avui, tots els seus esforços. El temps marca «els temps» de cada qüestió i algunes d'elles exigeixen tota la intel·ligència, voluntat, dedicació, claredat d'anàlisi i explicació per fer arribar a l'Administració, al Ministeri de Justícia i al Ministeri d'Economia, fonamentalment, un esquema precís i contundent de la situació en què es troba el Notariat.

En aquests moments, l'essencial i urgent, el que no admet ni un dia de demora, **és l'anàlisi de la viabilitat econòmica de les notaries**. I aquesta viabilitat econòmica **l'hem d'aconseguir a través de la reforma dels aranzels, la modificació de la demarcació i l'assumpció de noves competències**.

Aranzels. Els notaris som funcionaris públics, amb l'única diferència que l'Administració, en comptes de pagar l'exercici de la nostra funció, el nostre treball, mitjançant un sou a càrrec dels pressupostos generals de l'Estat, determina que la retribució es faci a càrrec dels particulars que demanden el nostre servei i segons la quantia que fixa la pròpia Administració a través de l'aranzel notarial. Però aquest aranzel ha de fixar una retribució que faci possible el manteniment de l'oficina notarial, els locals, el personal, les instal·lacions adequades a totes les exigències que a través de les noves tecnologies ens són imposades, la conservació dels arxius, etc. I en els temps actuals, el Notariat està sofrint el flagell de la crisi d'una forma molt acusada.

El Consell General del Notariat ha d'afrontar com a tema de màxima prioritat la reforma de l'aranzel, i amb els estudis pertinents, clars i expressius de la situació, exposar-ho al Govern a fi que en prengui consciència i se'n faci càrrec

Per això, el Consell General del Notariat ha d'afrontar com a tema de màxima prioritat la reforma de l'aranzel. I la forma d'afrontar-ho és, amb els estudis pertinents, clars i expressius de la situació, exposar-ho al Govern a fi que prengui consciència de la situació, se'n faci càrrec i no s'encongeixi d'espalltes. És mal moment, «políticament incorrecte», per pujar l'aranzel als notaris, però encara és més injust que l'aranzel sigui el fixat l'any 1989 (Reial Decret de 17 de novembre de 1989), amb permanents rebaixes en documents de quantia. En aquest sentit, la disposició addicional tercera de la Llei de Taxes i Preus Públics, de 13 d'abril de 1989, estableix que els aranzels s'aprovaran pel Govern mitjançant Reial Decret proposat conjuntament pel Ministeri d'Economia i Hisenda i pel Ministeri de Justícia. Al projecte de Reial decret s'adjuntarà una memòria economicofinancera i serà informat pel Consell d'Estat. En general, els aranzels es determinaran a un nivell que permeti la cobertura de les despeses de funcionament i conservació de

les oficines notariales, inclosa la retribució professional dels notaris.

Un altre aspecte sobre la viabilitat econòmica dels despatxos notariales és la **demarcació**. Es van crear notaries quan l'activitat econòmica —especialment, la construcció, el sector financer i l'empresarial— demandava més notaris per realitzar el treball que requeria una economia en plena expansió. Ara, el Consell General del Notariat ha de presentar al Govern un altre estudi, també clar, directe i contundent, en el sentit que si l'activitat està ara com fa quinze o vint anys, el nombre de notaries ha de reduir-se. Una proposta coherent amb la situació seria demanar la supressió de les notaries creades en l'última demarcació, amb excepció d'aquelles que van ser demarcades en municipis on anteriorment no n'hi havia cap. La demarcació ha d'acomodar la plantilla notarial a les necessitats del servei públic notarial. Per això, la demarcació notarial té com a finalitat crear noves notaries, reordenar territorialment les existents i, si escau, suprimir les que siguin innecessàries. La integració dels corredors de comerç col·legiats va suposar un profund canvi en la plantilla notarial. El Reial Decret 1550/2000, de 8 de setembre, va significar una revisió total i íntegra de la demarcació notarial, en convertir-se *ex lege* totes aquestes places en places notariales a partir de l'1 d'octubre de 2000.

Quant al tema de les **noves competències** en matèria de jurisdicció voluntària, matrimoni, divorcis i actes de declaració d'hereus, el Notariat ha d'assumir-les i el Consell, amb la mateixa obstinació que en els aspectes anteriors, ha d'aconseguir una retribució adequada. Així mateix, hem d'impulsar la participació dels notaris en l'arbitratge i en la mediació.

Hi ha moltes altres qüestions pendents, entre les quals vull destacar el tema de la representació del Notariat. Un dels temes discutits des de fa anys és el de si el sistema que tenim d'elecció dels degans, juntes directives i el Consell General del Notariat és el més adequat o és possible un altre millor.

En relació amb l'elecció dels degans i de les juntes directives en cada Col·legi, el sistema regulat en el Reglament Notarial està admès sense discussió en el si de la corporació notarial. No obstant això,

l'elecció del Consell General del Notariat és una qüestió molt debatuda per la majoria i ofereix diferents alternatives, cadascuna d'elles amb els seus avantatges i inconvenients.

En essència, l'elecció del Consell General es pot fer d'una de les següents formes:

- 1) Com es fa a dia d'avui. Cada Col·legi tria el seu Degà i tots els degans, que constitueixen el Consell General, trien el President, el Vicepresident, la Comissió Permanent i els altres càrrecs dins d'aquest. És el sistema d'elecció indirecta, tal com ho tenen altres col·lectius, com, per exemple, els advocats.
- 2) Una altra possibilitat és que els degans, en el Consell General, tinguin el vot ponderat d'acord amb el nombre de notaris del seu respectiu Col·legi. Si, per exemple, som tres mil notaris, en cada votació en el Consell cada Degà té el nombre de vots corresponent al nombre de notaris del seu Col·legi.
- 3) I, finalment, està el sistema d'elecció directa del Consell General per tots els notaris. És el més representatiu i el que, personalment, he defensat des de fa anys. Recordo unes jornades notariales a Sant Sebastià, fa uns deu anys, organitzades magníficament per José María i Miguel Ángel Segura Zurbano, en les quals ja es va debatre àmpliament aquest tema. Implica duplicitats i un estudi en profunditat. Quin paper tindrien els degans? Com es distribuïrien les competències entre el Consell General i els degans? Suposo que no seria tan difícil i que té molts més avantatges que inconvenients.

L'elecció d'una Junta Nacional de forma directa, segons el meu parer, és una qüestió important dins de l'organització notarial que ofereix aspectes molt positius en relació amb el sistema actual, malgrat reduir el pes dels col·legis —de tots els col·legis, grans i petits— a l'hora de dissenyar la política notarial. Però l'elecció directa i el fet que la Junta sigui un grup de companys homogeni i unit, recolzats pel vot directe de tots els notaris d'Espanya, ofereix uns avantatges, al meu entendre, que dotarien la

professió d'una dinàmica més eficaç que l'actual.

No obstant això, en aquests moments, entenc que no podem dispersar els nostres objectius. Governar bé és triar bé les prioritats, i en la situació actual, l'urgent, **el veritablement inajornable, és aconseguir la viabilitat econòmica de les notaries: aranzels, demarcació i noves competències**. Aquests temes han de ser l'obsessió actual del Consell General. En aquests temes ha de concentrar tots els seus esforços, imaginació, voluntat i intel·ligència. Com deia el meu paísà Isidoro de Antillón, diputat a les Corts de Cadis, en una carta dirigida al seu oncle Don Jacinto, canonge a la catedral de Mora de Rubielos: «Si no faig més, serà perquè no pugui físicament, i si no ho faig millor, serà perquè no entenc més». Doncs així.

Els altres temes són importants, però no essencials. No podem dispersar esforços. Necessitem tota la intel·ligència i tota la voluntat. Que la intel·ligència ens assenyali el camí que cal seguir i la

voluntat, les forces necessàries per aconseguir-ho.

I en aquests temes d'aranzels, demarcació i noves competències, **el Consell General del Notariat ha de ser una pinya**. Les divisions internes, les divergèn-

cies, els enfrontaments i la imatge de divisió no poden seguir. Els personalismes han de quedar-se a casa de cadascun i elevar per sobre de tot la corporació notarial.

Hi ha molts altres temes també molt importants per a la professió, però, com deia Don Agustín Vicente Gella en la seva època de Rector de la Universitat de Saragossa, quan alguna secretària li indicava: «Don Agustín, que això és molt urgent», ell li contestava: «Encara serà més urgent demà». Tot pot esperar, perquè si volem afrontar totes les qüestions alhora, sembla que l'interès que tenim en totes és el mateix, i no és així. Com dic, la viabilitat econòmica dels nostres despatxos és vital. Si no aconseguim això, la resta de les qüestions quedarà per l'anecdota de la història. I no tindriem perdó.

Finalment, he de destacar l'escassa implicació de la immensa majoria dels notaris en les tasques d'esforç col·lectiu. Si bé és just reconèixer que el compromís, sobretot el dels més joves, és major en la col·laboració amb les acadèmies de preparació d'opositors.